

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Slavnostni govor
predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na otvoritvi 20. Blejskega strateškega foruma**

Bled, 1. septembra 2025

*Spoštovane ekscelence,
cenjeni gostje,
dame in gospodje,*

z velikim veseljem vas pozdravljam na 20. Blejskem strateškem forumu. Pred dvema letoma sem imela čast ogledati si retrospektivo preteklih forumov. Menda so nekateri člani organizacijske ekipe skrivaj jokali od ponosa. Rekla bi, da upravičeno! Težko je razumeti, koliko časa in energije je treba vložiti, da so ti dogodki uspešni. Zato vsem ekipam BSF, dejavnim vsa ta leta: iskrena hvala!

V zadnjih dveh desetletjih se je veliko spremenilo. Slava naše celine je minila: Evropa ni več svetovna politična in gospodarska velesila. Kljub temu si države po vsem svetu, velike in male, želijo Evropo kot zanesljivo partnerico. Močna Evropa, pravijo, je lahko zaveznica tistih, ki nočejo biti odvisne od velesil ali jim biti podrejene.

Ponosni smo, da si preostali svet želi, da bi Evropa ostala pomembna igralka v mednarodnih odnosih. Zdi pa se, da počnemo ravno nasprotno, saj popuščamo politikom in političnim strankam, ki si želijo šibkejšo, manj povezano in manj vključujočo Evropo. Ki podpirajo moč bilateralizma, da zasenči multilateralizem. Ki zavračajo vrednote, na katerih temelji evropska integracija. Danes je zato pomembnejše kot kdaj koli prej govoriti o teh vrednotah – vrednotah, ki nas delajo človeške.

Čeprav me je strah to izreči, pa vendarle moram: pred 25 leti je Evropska unija sprejela slogan "združeni v raznolikosti". Danes pa se bojim, da nismo niti blizu uresničitvi te zaveze.

Namesto k enotnosti se pomikamo proti neenotnosti. Je to način, na katerega želimo sodelovati z velesilami in tekmovati z njimi? Upam, da ne. Upam, da bo Evropa postala spoštovana igralka na svetovnem prizorišču. Upam, da se geopolitične odločitve, ki vplivajo na Evropo, ne sprejemajo in se ne bodo sprejemale brez Evrope. In upam, da Evropa še naprej trdno stoji za osrednjim načelom končanja vojne agresije proti Ukrajini: da se nobena odločitev o prihodnosti Ukrajine ne sprejme brez Ukrajine.

Dame in gospodje,

Evropa bo konkurenčna le, če se bomo naučili prezreti razlike in lastne interese v dobro uspehu Unije in njenih državljanov. To pa bo mogoče le, če bomo verjeli v Evropo kot gospodarski in politični projekt, ki ga vsi razumejo in podpirajo. V taki Evropi ne bomo postavljali pod vprašaj demokracije kot načina življenja; resno bomo jemali enotni trg; skrbeli bomo za revne, starejše in ranljive in znali se bomo boriti za naše skupne interese kot Evropejci.

Potem je tu še raznolikost. Brez temeljnih človekovih pravic ni spoštovanja raznolikosti. A žal ni tako: 70 let po začetku povezovanja in 35 let po koncu hladne vojne se širi skepticizem glede človekovih pravic. Ksenofobija in nestrpnost do tistih, ki so drugačni ali drugače misleči, sta velik izziv. Enako velja za zanikanje pravic žensk, marginalizacijo manjšin, iskanje grešnih kozlov med migranti in – kar je skrb vzbujaajoče – za podporo genocidni in apartheidni politiki.

Spoštovane ekscelence, cenjeni gostje,

od konca druge svetovne vojne je minilo samo 80 let. Samo 80 let! In zdi se, da smo že pozabili, kako ključne so človekove pravice in dostojanstvo za civilizacijo in družbeni napredek. Ta kolektivna amnezija je tako globoka, da se celo preprečevanje genocida – najbolj gnusnega zločina proti človeštvu – ne zdi več tako samoumevno kot nekoč. Nimam namena primerjati razčlovečenja milijonov pod nacizmom in fašizmom, ki je vodilo do holokavsta in drugih zločinov proti človeštvu z razčlovečenjem, ki ga v Gazi in v številnih državah po svetu spremljamo danes. Prav nasprotno. Vendar pa moram reči: svet je obsodil genocid v Srebrenici in storilce privedel pred sodišče. Zakaj torej samo tri desetletja pozneje nekateri politiki dopuščajo in celo zagovarjajo genocidno politiko Izraela proti Palestincem v Gazi?

Mednarodna skupnost je odločno obsodila teroristični napad Hamasa oktobra 2023. Kako to, da ni takega soglasja, ko gre za ljudi, ki živijo v Gazi? Kako je mogoče, da še vedno obstajajo politiki, tudi v državah članicah EU, ki jih ne moti, da je bila večina ljudi v Gazi večkrat razseljena? Da je več kot 90 odstotkov domov poškodovanih ali uničenih? Kako lahko sprejemajo hudo pomanjkanje hrane, vode, goriva, zdravil in zatočišč? Ali poročila, da se Izrael pogaja z Južnim Sudanom o premestitvi ljudi iz ene z vojno razdejane dežele, ogrožene z lakoto, v drugo? Ali dejstvo, da humanitarni delavci in zdravniki sami stradajo, medtem ko poskušajo pomagati tistim, ki so v stiski? Kako jih ne gane, potem ko je svet dosegla vest o uradni razglasitvi lakote v Gazi in njeni okolici?

Spoštovani gostje, to niso retorična vprašanja. Kot ljudje moramo poskrbeti, da Gaza in Zahodni breg nikoli ne izgineta iz soja političnih žarometov, in to iz več razlogov.

Prvič, ker s svojim odnosom do Gaze razkrivamo, kdo smo v resnici. Gaza je postala simbol našega odnosa do grozodejstev po vsem svetu. Če ne moremo poiskati rešitve za Gazo, kakšno legitimnost nam daje spopadanje s kršitvami človekovih pravic kjer koli drugje?

Drugič, ker naš odnos do Gaze odraža naše razumevanje človečnosti. Da, Evropa zagovarja človekove pravice kot univerzalne, splošne vrednote. Toda: ali to mislimo resno ali gre le za orodje za prevlado v političnem diskurzu?

Tretjič, ker je človeštvo nedeljivo. Prav je, da smo enotni v ostri obsodbi ruske agresije proti Ukrajini. Da stojimo ob strani ukrajinskemu narodu in podpiramo načelo ozemeljske celovitosti. Ne smemo dopustiti, da ena država zavzame ozemlje druge države samo zato, ker to lahko stori. Ne smemo dopustiti, da se ljudje ubijajo samo zato, ker branijo svojo državo pred agresorjem. V Ukrajini branimo mednarodno pravo in človečnost. Vrednote in pravila so vrednote in pravila. Povsod. Za vse. Tudi v Gazi.

Četrtič, ker mora Evropa pokazati enotnost pri obrambi človečnosti. Končni odziv EU na izraelska dejanja v Gazi bo svetu pokazal, kako naši voditelji vidijo prihodnost Evrope – ali so demokracija, enotnost, raznolikost in zaupanje v mednarodno pravo še naprej v središču evropskega povezovanja.

Glede na vse skupaj ne vidim veliko razlogov za optimizem. Napadi na demokracijo in temeljne svoboščine so vidni vsepovsod. Mnogi smo odraščali ob voditeljih, ki so med hladno vojno kritizirali avtokracije. Nekateri od teh režimov še vedno obstajajo, žal pa se njihove prakse širijo, tudi v Evropi. Svoboda misli, akademska svoboda in raziskovalno novinarstvo so nekoč oblikovali demokratični

diskurz. Danes ni več tako. To ni prav. To je zgodovinsko narobe. Brez svobode misli ni napredka. Poskusi omejevanja svobode govora vedno naletijo na odpor. Tisti, ki zatirajo svobodo misli in kritično razmišljanje, vedno končajo na smetišču zgodovine.

Glede na vse to bi rada izrazila podporo pobudi, da Nobelovo nagrado za mir prejmejo Francesca Albanese, posebna poročevalka ZN za Zahodni breg in Gazo, ter zdravniki, ki skrbijo za prebivalce Gaze. Zaslužijo si priznanje, saj tvegajo svoja življenja, da bi ponovno vzpostavili mir in ohranili človečnost. So utelešenje tega, kar pomeni multilateralizem tudi za človekove pravice: preprečiti, da bi posamezni politiki delovali nekaznovano.

Dragi prijatelji,

ne smemo stati ob strani in zgolj opazovati, kako se zgodovina odvija brez nas. Ne smemo dopustiti, da hladni pragmatizem izsesa dušo iz Evrope. Zdaj je čas, da močnim povemo resnico – pogumno, neomajno resnico. Da vrnemo "združeni v raznolikosti" v samo srce evropskih sanj v razširjeni EU.

Človekove pravice in človekovo dostojanstvo uspevajo v stabilnem in pravičnem svetu. Toda prav v časih krize in negotovosti se začne pravi preizkus: preizkus našega poguma, našega prepričanja in naše pripravljenosti, da ostanemo trdni in branimo naše vrednote. Zdaj je čas, da dvignemo glas – ne v šepet kompromisa, ampak v grom odločnosti. Zavrnilo tiste, ki vrednote prilagajajo vetrovom dobička in osebne koristi. Borimo se za Evropo, ki glasno govori skozi vsak multilateralni forum. Proti krivici in izključevanju. Proti vsakemu zločinu proti človeštvu. In za vsak utišani glas.

Kot voditelji soustvarjamo prihodnost – pot k demokraciji, blaginji in miru ali pa pot navzdol, ki vodi v strah, krizo in vojno. To je naš trenutek, da se odločimo, na kateri strani zgodovine bomo stali. Naša odločitev vpliva na milijarde ljudi.

Mi, Slovenci, verjamemo v pravičnost in ne dvomimo: trdno in ponosno stojimo na strani človeštva.

Hvala.